

Eén van de vele krekens in Groot Eiland
(foto: Mark Nijmeijer).

Casus; Natuurontwikkeling op Groot Eiland succesvol

Het Groot Eiland ten westen van Hulst is sinds 1923 eigendom van een Belgische familie (Kortrijk). Het gebied maakt onderdeel uit van het krekensysteem van Zeeuws-Vlaanderen. Het Groot Eiland is evenals Braakman en Passageule aangegeven als kerngebied binnen de EHS. Verbetering van de ecologische verbindingen tussen onder andere de kerngebieden (en Saeftinge) moet leiden tot een uitwisseling van soorten tussen oost en west Zeeuws-Vlaanderen en de krekens in België.

Ca 120 ha landbouwgrond op Het Groot Eiland is omgevormd naar natuur. Aan dit resultaat is veeljarig onderhandelen vooraf gegaan. Om het natuurstreefbeeld van de provincie af te stemmen op de wensen van de vier erfgenamen van de familie is tussen Provincie, Particulier Natuurbeheer Nederland en de erfgenamen intensief overlegd.

Het Groot Eiland ligt te midden van een open, grootschalig akkerbouwgebied en bestaat uit een zandplaat omringd door een cirkelvormig, vaak grillig patroon van krekens. Het gebied is in de zeventiende eeuw ingepolderd. Naast het Groot Eiland ligt het Klein Eiland, ook in particulier bezit. Samen behoren ze tot de grootste (400 ha) en waardevolste kreekrestanten van Zeeuws Vlaanderen. Omstreeks 1850 was het hoge gedeelte (de zandplaat) van Groot Eiland begroeid met dichte bossen, waarvan een groot deel bestond uit eikenhakhout, omringd door drassige weiden, moeras

en krekens. Het gebied stond bekend om de hoge natuurwaarden (Buijsse, 1977), zoals natte schraallanden, (kemmaan weidevogelgebied) en voorkomen van de Visotter (*Lutra lutra*). Later zijn de bossen ingeplant met populieren (evenals een deel van de kreekranden). Kort vóór 1940 is daarnaast een groot gedeelte van de zandplaat als bouwland in cultuur gebracht. Na de Tweede Wereldoorlog is de natuurkwaliteit van het gebied verder achteruitgegaan als gevolg van watervervuiling, lage waterpeilen en intensivering van het (omringende) landbouwkundig gebruik.

Functieverandering

Gelet op de functie van kerngebied in de EHS is de provincie Zeeland er veel aan gelegen de natuurkwaliteit van het Groot Eiland te herstellen. Hiertoe diende onder andere de landbouw uit het gebied te verdwijnen. Dit kwam overeen met het toekomstbeeld van de grondeigenaren. Daarvoor moest een aantal ingrijpende veranderingen worden doorgevoerd.

Veeljarige onderhandelingen met de erfgenamen en de pachter hebben ertoe geleid dat voor de pachter een vervangende boerderij buiten het gebied is aangekocht en 111 ha bouw- en weiland op Groot Eiland is ontpacht. Voor de benodigde financiën is gebruik gemaakt van het budget van het Natuurherstelprogramma Westerschelde. Helaas was het niet mogelijk om 30 ha tijdelijk beboste landbouwgrond te betrekken bij het traject van functieverandering vanwege een niet toegestane cumulatieve subsidie-regelingen.

Afstemming Natuurstreefbeeld

De Provincie had als initiator en financieel beheerder een ambitieus streefbeeld opgesteld (Provincie Zeeland, 2001) dat met hulp van Particulier Natuurbeheer Nederland is vertaald en in overeenstemming gebracht met de wensen en ideeën van de familie. Bij de (her)inrichting zijn globaal drie accenten gelegd: het ontwikkelen van 'Roerdompnatuur' rond de kreken, het regenereren van vochtige schraallandvegetaties op kalkrijke bodem aan de plaatranden en de (om)vorming naar natuurlijk bos op de hogere gronden. Na consensus te hebben bereikt over hoofdlijnen van inrichting (SBNL, 2007) zijn in drie fases inrichtingsmaatregelen uitgevoerd onder directievoering van grondeigenaren, Particulier Natuurbeheer Nederland en Provincie.

Uitgevoerde inrichtingsmaatregelen 2009 - 2012

Voor de ontwikkeling van vitaal Riet (*Phragmites australis*) en open (vis)water is op ca 10 ha de verlanding van de kreken teruggedraaid door afschrapen van de bestaande rietvegetatie. Dit op basis van een hoger waterpeil van -70 cm NAP dat niet jaarlijks voor de winter wordt verlaagd. Voor de ontwikkeling van schraallandvegetaties is ca 30 ha laaggelegen voormalige akker en bemest weiland geplagd. Daarnaast neemt door het hoger waterpeil het vochtig grasland voor herstel van Groot Eiland als belangrijk weidevogelgebied met ca 59 ha in omvang toe. Op 23 ha is de populierenaanplant voorzichtig verwijderd. In veel bosvelden heeft zich namelijk onder de populieren in de afgelopen decennia spontaan jong Eiken-Essenbos ontwikkeld ((fig. 1).

Hoog gespannen verwachtingen

Met de historische beschrijvingen van de natuurwaarden op het Groot Eiland in het achterhoofd (Buisse, 1977) zijn de verwachtingen van het natuurherstel hoog gespannen. De eerste resultaten zijn hoopvol. De hervestiging van soorten zoals Melkkruid (*Glaux maritima*), Fraai duizendguldenkruid (*Centaurea pulchellum*), Kleine waterpeppe (*Berula erecta*) en Rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa*), op het Groot Eiland gaat voorspoedig. Het in 2009 afgeplagde 30 ha grote aardappelland en cultuurgrasland voldoet al na drie jaar aan de verplichte verspreiding en aantal meetsoorten van het PSN (Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer) pluspakket 'nat soortenrijk grasland'.

Openstelling

Door het ontwikkelen van mantelzoomvegetatie ter plaatse van de randen van het voormalige populierenbos vervagen de harde grenzen tussen bos en grasland en ontstaat een fraaier

landschapsbeeld wat met name goed te bewonderen is vanaf de ringdijk. Middels een nieuw aangelegde wandelroute met tweemaal het oversteken van een kreek is het gebied voor het publiek opengesteld. Daarnaast wordt onder begeleiding van medewerkers van de natuurvereniging 'De Steltkluut' jaarlijks een aantal excursies over een groter gebied verzorgd.

Literatuur

Buisse, M.A., 1977. Het groot eiland centraal. Vogelwacht Oost Zeeuws Vlaanderen 'De Steltkluut', Hulst.

Provincie Zeeland, 2001. Natuurstreefbeeld Groot-Eiland. Werkgroep Natuurontwikkeling. Provincie Zeeland, Middelburg.

SBNL, 2007. Groot-Eiland; Inrichtingsplan op hoofdlijnen. SBNL, de Klomp.

J. Beijersbergen
Ecologisch Adviesbureau Duin & Delta
Boogerdweg 12
4321 SN Kerkwerpe
duinendelta@gmail.com

M. Nijmeijer
Particulier Natuurbeheer Nederland BV
Postbus 8129
6710 AC Ede
m.nijmeijer@particulierenatuurbeheerbv.nl

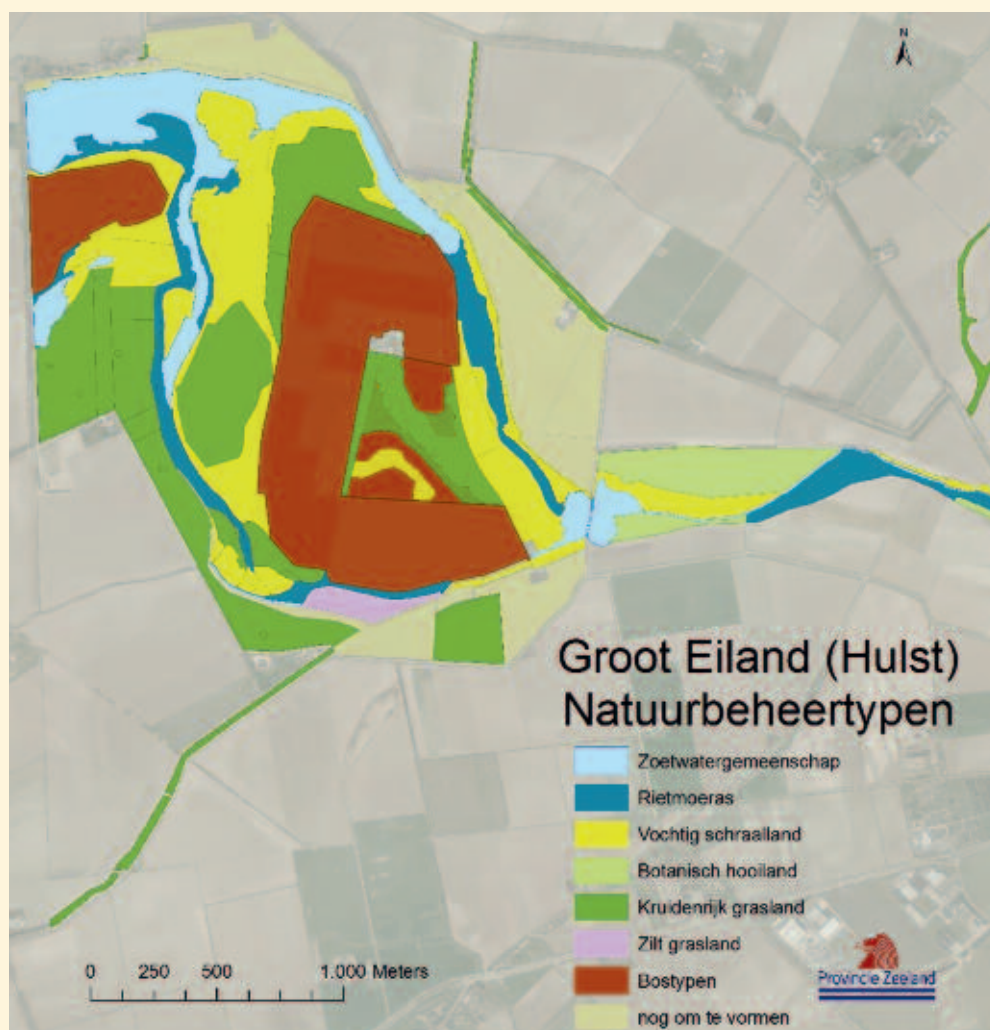

Fig. 1. Natuurtypen Groot Eiland na de inrichting.